Ἔτσι κατὰ τύχη, γιατ' ἦταν στὸ δρόμο μου,—ὁδὸς Φιλελλήνων—εἰδεμὴ τὸ ἄρθρο μου τὸ εἶχα στείλει ἀπὸ τὸ μεσημέρι.

Ἄμα ὅμως εἶδα, ἐκεῖ στὴν εἴσοδο, μεγάλο, καινούριο, προκλητικὸ τὸ γραμματοκιβώτιο, μοῦ ἦρθε ἡ πιό... σατανικὴ ἰδέα ἀπ' ὅλες : Νὰ ρίξω, νὰ πετάξω, κεῖ-μέσα σὰν ἔκθετο τὸ κόκκινο βιβλίο καί... ὅ,τι γίνει ἂς γίνει ! Ἐπιτέλους δὲν θὰ τὸ πετοῦσα στὰ σκουπίδια τοῦ δρόμου. Θὰ τὄβρισκαν, θὰ νόμιζαν πὼς τὸ στέλνει στὴν ἐφημερίδα ὁ ποιητής, μπορεῖ νὰνήγγελαν καὶ τὴν ἔκδοσή του, μπορεῖ ἀκόμα,—ἤξερα κι' ἐγὼ ποιὸς ἐξυπνος συντάκτης θὰ τὸ διάβαζε ;—νὰ τὸ ἔκριναν κ' ἐνθουσιαστικά.

Ὅ,τι ἤθελαν ! Ἂς ἔγραφαν μακάρι πὼς ἦταν τὸ ἀριστούργημα τῶν αἰώνων ! Ἐγὼ νὰ τὸ ξεφορτωθῶ.

Τὄπα καὶ τὄκανα.

Στὴν εἴσοδο, ἐκείνη τὴν ὥρα, δὲν ἦταν κανένας. Μὲ κάποια στρέβλωση, τὸ βιβλίο πέρασε ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ κουτιοῦ.

Οὔφ !... Ἔφυγα νὰποτελειώσω τὸν περίπατό μου, ἐλαφρός, ἀνακουφισμένος, χαρούμενος ὅπως εἶχα ξεκινήσει.

***

Τὴν ἄλλη μέρα, στὸ σπίτι μου, ἐνῶ ἡσύχαζα τ' ἀπομεσήμερο, ζαλισμένος στὸ ντιβάνι τοῦ γραφείου καὶ σκεπτόμενος κάθε ἄλλο ἀπὸ τὴ χθεσινὴ μου περιπέτεια, ἀκούω ἄξαφνα νὰ χτυποῦν καὶ νὰ τραντάζουν τὴν κλειδωμένη πόρτα.

Πετάχτηκα θυμωμένος καὶ φώναξα :

— Ἔ ! ποιὸς εἶνε ; Δὲ σᾶς εἶπα νὰ μὴ μ' ἐνοχλεῖτε αὐτὴ τὴν ὥρα;

Ἡ φωνὴ τοῦ μικροῦ μου ὑπηρέτη ἀπέξω :

— Μὰ εἶνε ἀνάγκη... Σᾶς γυρεύουν ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα...

Ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα ;... Στάσου, γιατὶ τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει ! Μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν οὔτε ψύλλου πήδημα· μπορεῖ ὅμως νὰ εἶχε κηρυχθεῖ κι' ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Τουρκίας...

Ὁ ὑπηρέτης μου αὐτὸ τὄξερε : Μόνο ἅμα μὲ γύρευαν ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ «ἐνοχλῆ», ὅ,τι ὥρα κι' ἂν ἦταν.

Ἀνήσυχος, σχεδὸν φοβισμένος, ξεκλειδώνω, ἀνοίγω καὶ τὶ νὰ ἰδῶ ;

Τὸ κόκκινο βιβλίο !

Τὸ κρατοῦσε καὶ μοῦ τὸ ἔτεινε ὁ Γιώργης, τὸ παιδὶ τοῦ γραφείου !

Νὰ πάρ' ἡ ὀργή !

— Καὶ γι' αὐτὸ μόνο ἦρθες, μωρέ Γιώργη;

— Βέβαια... Στὸ γραφεῖο, βλέπετε, τὰ βιβλία χάνονται. Τὰ παίρνει ἀρώτητα ἕνας κι' ἄλλος... Ὁ κύριος διευθυντής, ἅμα εἶδε πὼς αὐτὸ εἶνε γιὰ σᾶς, μοῦ εἶπε νὰ σᾶς τὸ φέρω ἀμέσως μὴ σᾶς τὸ πάρουν.

— Κι' ἔτρεξες, κακόμοιρε...

— Χρέος μου !

— Μὰ καλὰ ! ἀπὸ ποῦ εἶδε ὁ κύριος διευθυντὴς πὼς τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶνε γιὰ μένα ; ρώτησα μὲ θυμό, σὰ νὰ μοῦ εἶχε ἀποδώσει ὁ ἄνθρωπος κανένα ἔγκλημα. Οὔτε ταινία ἔχει, οὔτε ἐπιγραφή, οὔτε διάβολο !

Ἀμ ἐδῶ ; ἔκαμε ὁ ὑπηρέτης μὲ ζαχαρένιο χαμόγελο.

Καὶ γύρισε τὸ κόκκινο ξώφυλλο.

Ἀλλοίμονο ! Αὐτὸ δὲν τὸ εἶχα ἰδεῖ, δὲν εἶχα συλλογιστεῖ : Ἀληθινὰ τὸ πρῶτο ἐκεῖνο ἀντίτυπο ἦταν δικό μου. Στὸ ἀπομέσα ξώφυλλο, τὸ ἄσπρο, ὁ κακόμοιρος ὁ ποιητὴς εἶχε γραμμένη «ἰδιοχείρως» τὴ σχετικὴ ἀφιέρωση !

Δὲν εἶχα παρὰ νὰ ὑποταχθῶ στὸ μοιραῖο.

Εὐχαρίστησα τὸ Γιώργη, μήνυσα τὶς θερμότατες εὐχαριστίες μου στὸν κ. διευθυντή, πῆρα τὸ βιβλίο καὶ τὸ ἄφησα,—δὲν τὸ πέταξα πειά,—σὲ μιὰ στίβα ἀπὸ ἄχρηστα ἔντυπα—τὴν πληγὴ τοῦ σπιτιοῦ μου...

Ἀλήθεια, πόσα ἔχω ! Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἡ στίβες τους πληθαίνουν, ὑψώνονται, θερμιέβουν νὰ μὲ πνίξουν. Ποῦ τόπος πειὰ καὶ γιὰ κανένα χρήσιμο !... Καὶ νὰ συλλογιέμαι πὼς δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ξεκάμω αὐτὰ τὰ βιβλία μὲ τοὺς Πόνους καὶ Στόνους : Ὅλα ἔχουν... ἀφιερώσεις !

Γρηγόριος Ξενόπουλος

ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ

Η ΓΑΪΤΑΝΟΦΡΥΔΟΥΣΑ

Παραθυράκια μ' ὥμορφα κι' ὠμορφοκαμωμένα,
γιὰ πέστε τῆς κυρούλας σας τῆς γαϊτανοφρυδούσας,
νὰ βγῆ στ' ἀγνάντια νὰ τὴ δῶ, [ν ἀποχαιρετηθοῦμε
ν' ἀφήσω γειὰ στὰ κάλλη της [καὶ γειὰ στὴν ὠμορφιά της
νὰ τὴν πουλήσω δὲν μπορῶ, νὰ [τὴν χωρίσω ὄχι.
Νὰ τὴν ἀφήσω σὲ βουνό, φο- [βοῦμ' ἀπὸ τοὺς κλέφτες,
νὰ τὴν ἀφήσω τρίστρατα, φο- [βοῦμ' ἀπ' τοὺς διαβάτες,
νὰ τὴν ἀφήσω σὲ γιαλό, φο- [βοῦμ' ἀπὸ τοὺς ναύτες.

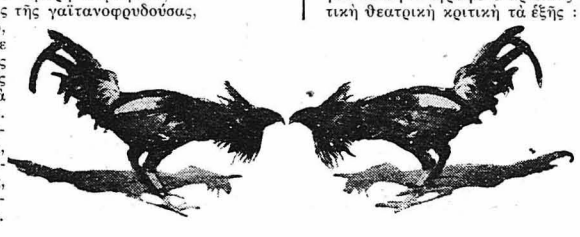

ΠΑΛΑΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο ΤΡΟΜΕΡΟΣ ΚΡΙΤΙΚΟΣ

Ὁ Ἰταλὸς βαρύτονος Ἀλντιγκέρι στὸ Παρίσι. Ἡ συμφωνία του μὲ τὴν Ὄπερα. Ὁ ἐφιάλτης τοῦ ἀνιλεοῦς κριτικοῦ. Ἡ πληρώνεις ἢ... Ἡ μυστηριώδης σιγαροθήκη. Ὁ Ἀλντιγκιέρι ὑπόσχεται... Ἡ κριτική. Τὸ ρεγάλο κ.τ.λ.

Κάποτε ἡ διεύθυνσις τῆς Ὄπερας τῶν Παρισίων ἀποφάσισε νὰ συγκροτήση γιὰ νὰ δώση μιὰ σειρὰ παραστάσεων, ἕναν καθαρῶς Ἰταλικὸ θίασο. Ἐκάλεσε δὲ πρὸς τοῦτο, τοὺς διασημοτέρους ἠθοποιοὺς ποὺ εἶχε τότε ἡ Ἰταλία. Ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ αὐτοῦ θιάσου ἐπρόκειτο νὰ παιχθῆ πρώτη ἡ «Ἀΐντα» τοῦ Βέρντι, μὲ πρωταγωνίστρια τὴν ξακουστὴ Τερεζίνα Σίγκερ. Ὅταν ὅμως ἀπεφασίσθη νὰ παιχθῆ ἡ «Ἀΐντα» εἶδαν ὅτι ἔλειπε ἕνας βαρύτονος γιὰ νὰ παίξη τὸν ρόλο τοῦ Ἀμόνασρο. Οἱ Ἰταλοὶ πρωταγωνισταὶ συνέστησαν τότε στὴν διεύθυνσι τῆς Ὄπερας νὰ καλέση τὸν Γκουτάρντο Ἀλντιγκιέρι, ὁ ὁποῖος ἔμενε τότε στὴ Βέρσια καὶ ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ καταλληλότερος γιὰ τὸν ρόλο αὐτό. Ἡ διεύθυνσις τῆς Ὄπερας ὅμως δὲν ἐγνώριζε καὶ τόσο τὸν Ἀλντιγκιέρι καὶ συνεπῶς δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀναλάβη γιὰ πολὺν καιρό. Γι' αὐτὸ τοῦ ἔστειλε τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα :

«Ἐλᾶτε στὸ Παρίσι. Σᾶς προσφέρουμε ὀχτακόσιες λιρέττες γιὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδιοῦ. Θὰ ντεμπουτάρετε στὴν «Ἀΐντα». Ἂν ἡ προσωπικὴ σας ἐπιτυχία εἶνε τέτοια, ὅπως ὅλοι τὴν εὐχόμεθα, θὰ μείνετε στὴν Ὄπερα γιὰ ἕνα ἔτος, μὲ μισθὸ ἕξη χιλιάδων φράγκων τὸν μῆνα. Ἂν δὲν ἀνταποκριθῆτε ὅμως στὶς προσδοκίες τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ κοινοῦ, θὰ διακόψουμε τὴν συνεργασία μας εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτη παράστασι».

Ὁ Ἀλντιγκιέρι δὲν δίστασε στιγμή. Ἔφυγε ἀμέσως γιὰ τὸ Παρίσι. Ἐκεῖ ὅμως τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι γιὰ νὰ πετύχη δὲν ἀρκοῦσε ἡ ἀξία του. Ἔπρεπε νὰ προσφέρη μερικὰ χιλιόφραγκα στὸν περίφημο Παρισινὸ κριτικὸ Μ... γιὰ νὰ μὴ γράψη ἐναντίον του καὶ τὸν χαντακώση. Ὁ παντοδύναμος κριτικός, σὲ κάθε καλλιτέχνη ποὺ τὸν ἐπισκέπτετο, ἔδινε τὴν σιγαροθήκη του γιὰ νὰ πάρη τσιγάρο. Εἴτε ἔπαιρνε τσιγάρο εἴτε ὄχι ὁ καλλιτέχνης ἔπρεπε πάντως νὰ τὴν κρατήση λίγα δευτερόλεπτα στὰ χέρια του καὶ νὰ βάλη μὲ τρόπο μέσα τὰ χιλιόφραγκα !...

Ἡ πληροφορία αὐτὴ ἀναστάτωσε τὸν δυστυχῆ Ἀλντιγκιέρι, διότι δὲν εἶχε χρήματα διαθέσιμα. Σηκώθηκε μολαταῦτα καὶ πῆγε νὰ κάνη τὴν καθιερωμένη ἐπίσκεψι στὸ γραφεῖο τοῦ κριτικοῦ. Ἐκεῖνος τὸν δέχτηκε μ' εὐμένεια, τὸν ἐνεθάρρυνε, τοῦ εἶπε πολλὰ καλὰ λόγια καὶ στὸ τέλος τοῦ ἔδωσε τὴν περίφημη σιγαροθήκη του.

Ὁ Ἀλντιγκιέρι τὴν κράτησε μιὰ στιγμὴ στὰ χέρια του καὶ εἶπε στὸν κριτικό :

— Πρέπει νὰ ξέρετε, κύριε, ὅτι ἡ μεθαυριανὴ παράστασις θὰ εἶνε γιὰ μένα τὸ πᾶν. Εἶνε σὰν νὰ παίζω στὰ χαρτιὰ τὴν τελευταία μου πεντάρα. Εἶμαι φτωχὸς καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ποὺ σᾶς μιλῶ δὲν ἔχω στὴ τσέπη μου παρὰ μόνον τὰ ἔξοδα τῆς ἐπιστροφῆς μου στὴ Βερόνα, ἂν ἀποτύχω στὴ μεθαυριανὴ παράστασι Γι' αὐτὸ σήμερα τουλάχιστον δὲν μπορῶ νὰ ἐκφράσω... τὰς **εὐχαριστίας μου** σ' ἐκείνους ποὺ θὰ θελήσουν νὰ μὲ βοηθήσουν. Ἂν ὅμως ἐπιτύχω, τότε θὰ μπορέσω νὰ ἐκπληρώσω τὶς ὑποχρεώσεις μου. Γι' αὐτὸ ζητῶ μιὰ προθεσμία ἀπὸ κείνους ποὺ πρόκειται νὰ μὲ κρίνουν.

Καὶ μὲ αὐτὰ τὰ λόγια ἐπέστρεψε τὴν ταμπακέρα ἀδειανὴ στὸν κριτικό, ὁ ὁποῖος χαμογέλασε μὲ συμπάθεια καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε ἄλλη μιὰ φορά.

Ἔπειτα ἀπὸ δυὸ μέρες δόθηκε ἡ παράστασις τῆς «Ἀΐντας», μὲ μεγάλη ἐπιτυχία.

Τὸ κοινὸ ἔμεινε κατενθουσιασμένο καὶ ἀπ' τὸ ἔργο καὶ ἀπ' τοὺς ἠθοποιούς.

Ὅλη τὴν νύχτα ἐκείνη μετὰ τὴν παράστασι ὁ Ἀλντιγκιέρι δὲν μπόρεσε νὰ κοιμηθῆ. Ἀδημονοῦσε νὰ ξημερώση γιὰ νὰ διαβάση τὶς κρίσεις τοῦ τρομεροῦ κριτικοῦ.

Ἐπὶ τέλους ξημέρωσε κι' ἄνοιξε μὲ χτυποκάρδι τὶς ἐφημερίδες, γιὰ νὰ δῆ τί ἔγραφε ὁ κριτικὸς γι' αὐτόν. Διάβασε λοιπὸν στὴν σχετικὴ θεατρικὴ κριτικὴ τὰ ἑξῆς :

«Ὁ Γκουτάρντο Ἀλντιγκιέρι, εἶνε ἕνας καλλιτέχνης ποὺ ὑπόσχεται πολλά. Προσεχῶς θὰ σᾶς πῶ ἂν εἶνε ἱκανὸς νὰ κρατήση τὶς ὑποσχέσεις του».

Τὸ κοινὸ δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ καταλάβη τί ἐσήμαινε αὐτὴ ἡ φράσις. Ἀλλὰ ὁ κριτικὸς εἶχε συνεννοηθεῖ μὲ τὸν καλλιτέχνη. Καὶ τὸ ρεγάλο ἐδόθηκε μετὰ λίγες μέρες γενναῖο καὶ ἱκανοποιητικό.